

अंजनगातचे महान संत श्री रुपलाल महाराज

राहण्यासाठी उपवास सर्वोत्तम मार्ग आहे. कोणत्याही आजारासाठी उपवास केल्याने फायदा होतो. म्हणून प्रत्येक एकादशीला सर्वांनी उपवास करावे.

विठ्ठल-नामाचा जप :

विठ्ठलाच्या नामाचा जप करणे, भजन-कीर्तन करणे आणि आध्यात्मिक कृत्ये करणे. पंढरपूराला जाणे, जवळच्या विठ्ठल मंदिरमध्ये जाणे, चांगले शुद्ध विचार ठेवणे.

पंढरपूरची वारी :

वारकरी मोट्या भक्तीभावाने पंढरपूरला पायी दिंडीने जातात. यामध्ये त्यांना विठ्ठल भेटते मग तो कोणत्याही रूपात - स्वरूपात येऊ शकतो. ज्या प्रामाणे माणसात देव आहे असे संत गाडेगोबाबा संगून गेले. मग संवासेसात चांगले वागून आपण विठ्ठलाला भेटू शकतो.

संत गाडेगोबाबांची पानमळ्यात भेट :

आपल्या परिवारात छान रमलेले असतांनाच पारिवारिक जबाबदारी प्रमाणे संत रुपलाल महाराज पानमळा लावायचे व आपला उदरनिवाह करायचे, नंतर एकदा गाडेगोबाबा या पारिसरात स्वच्छता करता-करता पोहचले.

बाबांच्या पानमळ्यात गाडेगोबाबा आले असता गाडेगोबाबांनी जीवनाचा अर्थ समजावून सांगितला, जीवनासंदर्भात भरपूर मार्गदर्शन केले, जीवनाची व्याख्या सांगितली, त्याचप्रमाणे संत रुपलाल महाराजांनी गाडेगोबाबांच्या म्हणण्याप्रमाणे पुढील जीवनाची दिशा बदलवून टाकली आणि वैराग्य पत्कराले. त्यानंतर ते पंढरपूरला गेले.

पुढे १२ वर्ष हिमालयात तपासाठी गेले. परत आल्यानंतर चारधाम प्रमाण केलेले. अपल्या पहरू या गावात सप्ताहासाठी पोहचल्यानंतर गोपीनंदप्रमाणे तपासात भिक्षा मार्गदर्शनाचा प्रसंग आहे. गाडेगोबाबा प्रमाणेच श्री संत रुपलाल महाराज दिवसभर गाव स्वच्छ करायचे व रात्री लोकांचे मन अपल्या मधूर वाणीतून स्वच्छ करायचे. भ्रमण करताना ते पुढे अंजनगाव करून सुखाने जगण्याची दिशा दाखविली. आज

ते सर्व भक्तगण सुखी व समाधानी आहेत. संत रुपलाल महाराज समाधी स्थळ :

या मैंदिरात श्री विठ्ठल मौद्दर संस्थान म्हणूनच संबोधले जातो. संत रुपलाल महाराज समाधी नंतर या स्थळाला समाधी मौद्दर संबोधल्या जाते आहे. विठ्ठल मौद्दरातील पायरीजवळ बाबांची समाधी उत्पालेली आहे.

श्रावणांकडून संत रुपलाल

महाराजांचे स्मारक जाहीर :

माझील वर्षी अर्थसंकल्पत संत रुपलाल महाराज यांचे भव्य राष्ट्रीय स्मारक उभारण्यासाठी तसेच बारी समाज बांधवांच्या आर्थिक तसेच शैक्षणिक उत्थानाची संत रुपलाल महाराज यांच्या नावाने आर्थिक माहामंडळ स्थापन केले जातो. जागरण असल्याचे अर्थसंकल्प मांडत असताना जाहीर करण्यात आले आहे. त्यानुसार खोडगाव रोड वरील एका खुल्या जागेत हे स्मारक तयार होणार आहे.

संत रुपलाल महाराजांची गौरक्षण सेवा :

बाबा मुकुरा प्राण्यांची सेवा करायचे आणि त्यांच्या कडे बैल जोडी, गाय, कुत्रा असे प्राणी होते. त्यांची गौरक्षण सेवा करण्याकडे जास्त ओढ होती.

विठ्ठल मंदिरातील विहिरीचे महात्म्य :

त्यांचे नंतरनागव मध्ये भरपूर भक्तगण इत्यानंतर त्यांची सवार्गानंतर एक मंदिर उभारण्याचे ठुरविले. त्यानुसार मंदिराची उभारणी जाली. नंतर येथे एका रात्रीमध्ये विहीर बांधवांयात आली.

या विहीरीला अष्टमाहसिद्धीचे महात्म्य प्राप्त झालेले आहे. या विहीरीतील पाण्याने आंबोळ केल्यास पापाचा नाश होतो, रोगसाई दूर होते. येथे लाहान मुलांची आंबोळ केल्यास मुलांची आरोग्य चांगले राहते.

संत रुपलाल महाराजांची समाधी :

पंढरपूर मधील विठ्ठल मंदिर मधील संत नामदेव महाराजांच्या पायरी प्रमाणे संत रुपलाल वांधवांच्या महात्म्य एका वेगव्याच असियेचे दर्शन घडविते.

या मंदिराचे भव्य बांधकाम, यामध्ये सर्व देवी-देवतांच्या मोठ-मोट्या मुतुमुळे मन माहून टाकते. जणू विविध मंदिर एकत्र आणले कोी काय अशी अनुभूती येते. यात सर्वांत महत्वाचा असा सोन्याचा वाटा आहे ज्याने या मंदिराचा इत्यानुसार नंतरनागव मध्ये भरपूर भक्तगण आहेत. त्यांनी रोडवरील विठ्ठल मंदिराचे महात्म्य एका रात्रीमध्ये विहीर बांधवांयात आली.

या मंदिराचे भव्य बांधकाम, यामध्ये सर्व देवी-देवतांच्या मोठ-मोट्या मुतुमुळे मन माहून टाकते. जणू विविध मंदिर एकत्र आणले कोी काय अशी अनुभूती येते. यात सर्वांत महत्वाचा असा सोन्याचा वाटा आहे ज्याने या मंदिराचा इत्यानुसार नंतरनागव मध्ये भरपूर भक्तगण आहेत. त्यांनी रोडवरील विठ्ठल मंदिराचे महात्म्य एका रात्रीमध्ये विहीर बांधवांयात आली.

या मंदिराचे भव्य बांधकाम, यामध्ये सर्व देवी-देवतांच्या मोठ-मोट्या मुतुमुळे मन माहून टाकते. जणू विविध मंदिर एकत्र आणले कोी काय अशी अनुभूती येते. यात सर्वांत महत्वाचा असा सोन्याचा वाटा आहे ज्याने या मंदिराचा इत्यानुसार नंतरनागव मध्ये भरपूर भक्तगण आहेत. त्यांनी रोडवरील विठ्ठल मंदिराचे महात्म्य एका रात्रीमध्ये विहीर बांधवांयात आली.

या मंदिराचे भव्य बांधकाम, यामध्ये सर्व देवी-देवतांच्या मोठ-मोट्या मुतुमुळे मन माहून टाकते. जणू विविध मंदिर एकत्र आणले कोी काय अशी अनुभूती येते. यात सर्वांत महत्वाचा असा सोन्याचा वाटा आहे ज्याने या मंदिराचा इत्यानुसार नंतरनागव मध्ये भरपूर भक्तगण आहेत. त्यांनी रोडवरील विठ्ठल मंदिराचे महात्म्य एका रात्रीमध्ये विहीर बांधवांयात आली.

या मंदिराचे भव्य बांधकाम, यामध्ये सर्व देवी-देवतांच्या मोठ-मोट्या मुतुमुळे मन माहून टाकते. जणू विविध मंदिर एकत्र आणले कोी काय अशी अनुभूती येते. यात सर्वांत महत्वाचा असा सोन्याचा वाटा आहे ज्याने या मंदिराचा इत्यानुसार नंतरनागव मध्ये भरपूर भक्तगण आहेत. त्यांनी रोडवरील विठ्ठल मंदिराचे महात्म्य एका रात्रीमध्ये विहीर बांधवांयात आली.

या मंदिराचे भव्य बांधकाम, यामध्ये सर्व देवी-देवतांच्या मोठ-मोट्या मुतुमुळे मन माहून टाकते. जणू विविध मंदिर एकत्र आणले कोी काय अशी अनुभूती येते. यात सर्वांत महत्वाचा असा सोन्याचा वाटा आहे ज्याने या मंदिराचा इत्यानुसार नंतरनागव मध्ये भरपूर भक्तगण आहेत. त्यांनी रोडवरील विठ्ठल मंदिराचे महात्म्य एका रात्रीमध्ये विहीर बांधवांयात आली.

या मंदिराचे भव्य बांधकाम, यामध्ये सर्व देवी-देवतांच्या मोठ-मोट्या मुतुमुळे मन माहून टाकते. जणू विविध मंदिर एकत्र आणले कोी काय अशी अनुभूती येते. यात सर्वांत महत्वाचा असा सोन्याचा वाटा आहे ज्याने या मंदिराचा इत्यानुसार नंतरनागव मध्ये भरपूर भक्तगण आहेत. त्यांनी रोडवरील विठ्ठल मंदिराचे महात्म्य एका रात्रीमध्ये विहीर बांधवांयात आली.

या मंदिराचे भव्य बांधकाम, यामध्ये सर्व देवी-देवतांच्या मोठ-मोट्या मुतुमुळे मन माहून टाकते. जणू विविध मंदिर एकत्र आणले कोी काय अशी अनुभूती येते. यात सर्वांत महत्वाचा असा सोन्याचा वाटा आहे ज्याने या मंदिराचा इत्यानुसार नंतरनागव मध्ये भरपूर भक्तगण आहेत. त्यांनी रोडवरील विठ्ठल मंदिराचे महात्म्य एका रात्रीमध्ये विहीर बांधवांयात आली.

या मंदिराचे भव्य बांधकाम, यामध्ये सर्व देवी-देवतांच्या मोठ-मोट्या मुतुमुळे मन माहून टाकते. जणू विविध मंदिर एकत्र आणले कोी काय अशी अनुभूती येते. यात सर्वांत महत्वाचा असा सोन्याचा वाटा आहे ज्याने या मंदिराचा इत्यानुसार नंतरनागव मध्ये भरपूर भक्तगण आहेत. त्यांनी रोडवरील विठ्ठल मंदिराचे महात्म्य एका रात्रीमध्ये विहीर बांधवांयात आली.

या मंदिराचे भव्य बांधकाम, यामध्ये सर्व देवी-देवतांच्या मोठ-मोट्या मुतुमुळे मन माहून टाकते. जणू विविध मंदिर एकत्र आणले कोी काय अशी अनुभूती येते. यात सर्वांत महत्वाचा असा सोन्याचा वाटा आहे ज्याने या मंदिराचा इत्यानुसार नंतरनागव मध्ये भरपूर भक्तगण आहेत. त्यांनी रोडवरील विठ्ठल मंदिराचे महात्म्य एका रात्रीमध्ये विहीर बांधवांयात आली.

या मंदिराचे भव्य बांधकाम, यामध्ये सर्व देवी-देवतांच्या मोठ-मोट्या मुतुमुळे मन माहून टाकते. जणू विविध मंदिर एकत्र आणले कोी काय अशी अनुभूती येते. यात सर्वांत महत्वाचा असा सोन्याचा वाटा आहे ज्याने या मंदिराचा इत्यानुसार नंतरनागव मध्ये भरपूर भक्तगण आहेत. त्यांनी रोडवरील विठ्ठल मंदिराचे महात्म्य एका रात्रीमध्ये विहीर बांधवांयात आली.

या मंदिराचे भव्य बांधकाम, यामध्ये सर्व देवी-देवतांच्या मोठ-मोट्या मुतुमुळे मन माहून टाकते. जणू विविध मंदिर एकत्र आणले कोी काय अशी अनुभूती येते. यात सर्वांत महत्वाचा असा सोन्याचा वाटा आहे ज्याने या मंदिराचा इत्यानुसार नंतरनागव मध्ये भरपूर भक्तगण आहेत. त्यांनी रोडवरील विठ्ठल मंदिराचे मह

भ्रष्टाचारी

स वै संतांच्या पालखण्या पंडीरीची वाट चालू लागतात आणि एक अपूर्व सोहळा रंगू लागतो. वारी प्रत्येकाच्या मनात शाश्वत मूल्यांची पेरणी करत असते. आषाढी वारीला जास्त प्रमाणात पश्चिम महाराष्ट्रातील आणि खानदेशातील वारकरी असतात त कार्तिकी एकादशीत विदर्भ आणि मराठवाड्यातील वारकरी असतात.

पंदरघुरचं विडुल मंदिर, त्याला मानणारा भक्त संप्रदाय आणि विठुरायाचं गुणवर्णन करणारं आपलं संतवाङ्मय

हा मराठी संस्कृतीचा गाभा आहे. शंकराचार्यांनी सुद्धा भीमेच्या काठावरील पांडुरंगाचं वर्णन केलेलं आहे. वारीची परंपरा कमीत कमी हजार वर्षांची असावी असं जाणत्या लोकांचं मत आहे. महाराष्ट्रात अनेक राजकीय स्थित्यांत झाली, परकीय आक्रमण झाली तरीही वारीची परंपरा अखंड सुरु राहिली. पांडुरंग म्हणजे सावळ्या संतांचा सखा... संत तुकाराम म्हणतात,

‘आमुची मिरासी पंढरी।’
आमुचे घर भीमातीरी॥
पांडुरंग अमुचा पिता।
रखुमाई आमची माता॥
भाऊ पुंडलिक मुनी।
चंद्रभाग आमुची वहिणी।
तुका जुनात मिरासी।
ठाव दिला पायापाशी॥’

भागवत धर्म म्हटलं आहे. चंद्रभागेच्या तीरावर उभ्या असणाऱ्या सावळ्या परब्रह्माला सर्व संतांनी आपलंसं केलं आहे. भागवत धर्माचं आणि सुगुण भक्तीचं नवं तत्त्व-ज्ञान संगितलं आहे. ही परंपरा उदार धर्माचा पुरस्कार करणारी आहे. सर्व संतांनी सहिष्णुतेचा, वित्तशुद्धीचा आणि सर्वाभूती समत्वांचा उपदेश केला. रंजल्यांगंजल्यांची सेवा करावी, सर्वांना सारखाच दया धर्म दाखवावा हीच या संपर्क परंपरेची शिकवण आहे.

वारकरी संप्रदाय हा सर्वांसाठी खुला आहे. लोकजीवनाशी मिळून मिसळून वागण-ारा आहे. म्हणूनच हा एक प्रवाही संप्रदाय आहे. वारकरी कोणाला म्हणाव याचे काही निकष आहेत. त्यात नियमित वारी करावी, कपाळावर गोपीचंदनाचा ठिक्का लावावा, गव्यात तुळशी माळ घालावी, मद्य-मास

वारी नेहमी पायीच केली जाते. वारकरी संप्रदायात अनेक गुरु आहेत. त्यांतील काही जण विधिमठांचे प्रमुख, कीर्तनकार, प्रवचनकार आहेत. साध्वींनी वर्तणूक असल्यानं त्यांना सर्वांनाकडून सन्मान मिळतो. पंदरुरात या महाराजांचे अनेक मठ असल्यानं वारीच्या वेळी तिथे हजारो वारकरी राहतात. भक्ती आणि ज्ञानाचा समन्वय साधाला जातो. हे मठाधिपिती प्रवचन, कीर्तन करतात. अद्वैत वेदांताचा उपरस्कार करतात. इथे कीर्तनाबारोबर गोपालकाल्याचा उत्सवही रंगतो. या संप्रदायात सकाम भक्तीभाव दिसतो. वारकर्यांनी अनेक धर्मसंकटांमध्ये सुद्धा ‘यानबा-तुकाराम’ हा मंत्र सोडलेला नाही. वारकरी संप्रदाय नेहमीच राजकारणासाठून दूर राहिलेला आहे. या संप्रदायामध्ये उदारता, सहिष्णुता आणि प्रवाही रूप कायम ठेवलं आहे. हे महात्म्य जाणूनच आपले तुकाराम महाराज म्हणतात,

ऐसी चंद्रभाग ऐसे भीमातीर। ऐसा विटेवर देव कोठे॥ ऐसे संतजन ऐसे हरिदास। ऐसा नामधोष सांगा कोठे॥ तुका म्हणे आम्हा अनाथा कारणे। पंढरी निर्माण केले देवे॥ पंडुरंगाने आपल्यासारख्या अनार्थांसाठी पंढरी निर्माण केलेली आहे याची जाणीव प्रत्येक वारकर्याच्या मनात असते. म्हणूनच तो पंढरीनाथाच्या दर्शनासाठी उत्सुक असतो.

सत्त्वगुणांमधील सामर्थ्य

प्रा चीन काळी कपिल मुर्मीनी सकळ विश्वातील तील प्रत्येक जीव सत्त्व, रज आणि तम या तीन गुणांनी बनलेला आहे असं मत मांडलं जे भारतीय संस्कृती सर्वमान्य आहे. या तीनीही गुणांना मिळून त्रिग्रुण म्हणतात. यातील रजोगुणाबाबत समर्थ रामदास स्वामी सविस्तर बोलतात. ते म्हणतात,

